

ФОРМУВАННЯ СТАЛИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: МІЖНАРОДНІ, НАЦІОНАЛЬНІ ТА ЛОКАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ПОЛТАВА
2026

Полтавський державний аграрний університет

**Формування сталих
соціально-економічних
систем: міжнародні,
національні та локальні
аспекти розвитку**

Колективна монографія

**Полтава
2026**

УДК 330.101.541:332.1:338.2

JEL Classification: O10, O20, R11, F63

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Полтавського державного аграрного університету
(Протокол № 5 від 23.12.2025 р.)*

Рецензенти:

Рогов Георгій Костянтинович, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Хома Ірина Борисівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка».

За загальною редакцією:

Медвідь Вікторії Юрївни, д-р екон. наук, професора, завідувача кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Дячкова Дмитра Володимировича, д-р екон. наук, професора, професора кафедри менеджменту імені І. А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету.

Галича Олександра Анатолійовича, канд. екон. наук, професора, професора кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Калініченка Олександра Володимировича, канд. екон. наук, доцента, доцента кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Лесюка Владислава Станіславовича, доктора філософії з економіки, асистента кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Формування сталих соціально-економічних систем: міжнародні, національні та локальні аспекти розвитку : колективна монографія / за заг. ред. В. Ю. Медвідь, Д. В. Дячкова, О. А. Галича, О. В. Калініченка, В. С. Лесюка. Полтава : ПП «Астрая», 2026. 421 с.

Колективну монографію підготовлено в межах виконання науково-дослідних робіт Полтавського державного аграрного університету:

«Розвиток агропродовольчої сфери в національному та геоeкономічному просторі» (№ 0122U201799) та

«Формування та розвиток територіальних соціально-економічних систем» (№ 0122U201708)

У колективній монографії узагальнено теоретико-методологічні підходи та практичні механізми формування сталих соціально-економічних систем з урахуванням міжнародних, національних і локальних аспектів розвитку в умовах сучасних глобальних викликів.

ISBN 978-617-8466-40-4

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

© Колектив авторів, 2026

© Полтавський державний аграрний університет, 2026

Зміст

Вступ	5
Розділ 1. Міжнародні виміри та глобальні тенденції розвитку соціально-економічних систем	7
1.1. Теоретико-методологічні основи сталих соціально-економічних систем (на прикладі туризму) (<i>Музиченко-Козловська О. В.</i>)	7
1.2. Розвиток механізмів залучення інвестицій в економіку Киргизстану та України (<i>Брищенко Р. О., Зубков Р. С.</i>)	17
1.3. Міжнародні стандарти бюджетування як стратегічний базис підвищення ефективності фінансового менеджменту українських підприємств (<i>Головко О. Г., Орехова К. В., Гнип Н. О.</i>)	28
1.4. Формування соціально-економічних систем корпорацій: структура ланцюгів вартості автомобільних виробників (<i>Амбарчян М. С.</i>)	42
1.5. Міжнародні чинники формування маркетингових стратегій медичного туризму України (<i>Головчук Ю. О.</i>)	51
Розділ 2. Фінансово-економічні важелі забезпечення стійкості національної економіки	81
2.1. Взаємозв'язок сталого розвитку та ринкової вартості підприємства (<i>Царьов О. С.</i>)	81
2.2. Концепція аудиторської синергії – форсайтний вектор взаємодії внутрішнього та зовнішнього аудиту стратегічно та суспільно значимих компаній (<i>Назарова К. О.</i>)	92
2.3. Обліково-аналітична інформація як фундаментальний ресурс для прийняття управлінських рішень (<i>Фартушняк О. В.</i>)	101
2.4. Особливості фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ у контексті соціально-економічних трансформацій в Україні (<i>Лебеденко А. Ю.</i>)	113
2.5. Конкурентний потенціал підприємства в ринковому середовищі (<i>Макаренко П. М., Макаренко Ю. П., Пілявський В. І.</i>)	134
Розділ 3. Стратегічні орієнтири та соціальні аспекти сталого розвитку	153
3.1. Методологія дослідження циклічності розвитку соціально-економічної системи проактивним антикризовим управлінням у безпековому вимірі (<i>Гудзь Т. П.</i>)	153
3.2. Особливості управління сучасним підприємством (<i>Зубков Р. С.</i>)	176

6. Дмитренко І. Теорія, методологія та організація аудиту корпоративних систем : дис. ... д-р екон. наук : 08.00.09. Київ, 2015. 544 с.
7. Редько О. Концепція моделі регулювання аудиту в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 1. С. 42–48.
8. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого : підручник. Київ : Знання-Прес, 2006. С. 38.
9. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні. *Економіка України*. 2001. № 5. С. 44–51.

2.3. | Обліково-аналітична інформація як фундаментальний ресурс для прийняття управлінських рішень

Фартушняк О. В.,

канд. екон. наук, доцент

кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Харківський національний економічний

університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

<https://orcid.org/0000-0002-6305-5901>

Обліково-аналітичне та інформаційне забезпечення процесу прийняття управлінських рішень зумовлена сучасними викликами, що постають перед національною економікою, та необхідністю підвищення ефективності її функціонування. В умовах зростаючої динамічності зовнішнього середовища, цифрової трансформації бізнес-процесів і посилення конкуренції саме якісна облікова інформація стає ключовим фактором забезпечення обґрунтованості управлінських рішень.

Можливість її практичного використання суб'єктами господарювання для задоволення різноманітних інформаційних потреб, формування економічної стратегії, вибору оптимальних альтернатив розвитку та вирішення конкретних управлінських завдань безпосередньо залежить від рівня достовірності, повноти, своєчасності й релевантності даних. Таким чином, характеристики облікової інформації визначають її цінність як аналітичного ресурсу для прийняття рішень на різних рівнях управління і обумовлюють вимоги до неї, які представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристики облікової інформації

Вид інформації	Підвид інформації	Характеристика
1	2	3
Кількість – це характеристика однорідності об'єкту, котрий має свою величину, зовнішня визначеність предмета, яка вже не є тотожною з буттям, «байдуже» до їх якості	Повнота	Необхідна і достатня кількість інформації для прийняття рішення
	Достатність	Кількість інформації, достатня для вирішення поставленого вузького завдання

1	2	3
Цінність – це властивість відносна, тому що одна і та ж інформація має різну цінність для різних споживачів	Значущість	Для прийняття ефективних рішень
	Вартість	Всі витрати за фактом одержання інформації
Якість – це певна властивість, ознака чи риса, яка притаманна тому чи іншому явищу або процесу	Першоджерела або точність її передачі	Відсутність випадкових або умисних спотворень інформації
	Об’єктивність	Інформація, «очищена» від неминучих спотворень, які виникли при її передаванні, а також від суб’єктивних спотворень психологічного плану
Якість – це певна властивість, ознака чи риса, яка притаманна тому чи іншому явищу або процесу	Однозначність	Навіть достовірні і об’єктивні інформації повинні підлягати повторній перевірці
	Своєчасність	Інформація потрібна у потрібний час і у потрібному місці
	Релевантність	Характеристика ступеня відповідності змісту документа, знайденого у результаті інформаційного пошуку, змісту інформаційного запиту
	Пертинентність	Характеристика ступеня відповідності змісту документа, знайденого в результаті інформаційного пошуку, інформаційній потребі, вираженій в інформаційному запиті
Корисність – це її здатність задовольняти потреби користувачів та сприяти прийняттю правильних рішень	Актуальність	Важливість інформації у даний конкретний момент часу у прийнятті конкретного рішення
	Своєчасність	Обліково–аналітична інформація має бути доступною для суб’єктів контролювання до того моменту, поки вона для них має значення і дає можливість раціонально та активно впливати на стан та розвиток фінансових результатів
	Достатність	Обсяг показників, сформованих в обліково–аналітичній системі повинен бути достатнім для оцінки стану (розвитку, динаміки, структури, впливу факторів) фінансових результатів та вироблення відповідних контрольних висновків

1	2	3
	Зрозумілість	Інформація, яка формується внаслідок її обліково-аналітичного опрацювання, повинна бути зрозумілою, тобто розрахованою на розуміння її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйманні цієї інформації
	Надійність	Відповідність даних вимозі означає гарантію об'єктивності і правдивості наданих обліково-аналітичною системою даних
	Рівень деталізації та агрегування	Показники, які надходять до системи контролювання повинні бути достатньо деталізованими або агрегованими в залежності від інформаційних запитів суб'єктів контролювання
Релевантність – це ступінь відповідності	Релевантність	Інформація, вироблена обліково-аналітичною системою, повинна мати певний ступінь відповідності запитам суб'єктів контролювання
змісту інформації (даних, документів, показників) потребам користувача або конкретного завдання	Релевантність	Інформація, вироблена обліково-аналітичною системою, повинна мати певний ступінь відповідності запитам суб'єктів контролювання
	Порівнюваність	Однорідність і порівнюваність залучених до системи контролювання даних є неодмінною умовою успіху контрольної роботи
	Економічна ефективність (рентабельність)	Витрати, пов'язані з підготовкою обліково-аналітичної інформації не повинні перевищувати ефект від її використання в процесі контролювання фінансових результатів підприємства
	Прийнятність формату	Дані, які надходять із обліково-аналітичної системи до системи контролювання фінансових результатів повинні подаватися у форматі (графіки, таблиці та ін.), який не потребує додаткових опрацювань і відповідає встановленим заздалегідь вимогам суб'єктів контролювання

Джерело: сформовано на підставі аналізу праць [3, 4, 5].

Аналітична інформація виступає ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку підприємства, оскільки вона формує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на досягнення економічної стабільності, соціальної відповідальності та екологічної збалансованості діяльності. У сучасних умовах господарювання ефективне управління можливе лише за наявності якісно організованої системи аналітичного забезпечення, що дозволяє своєчасно виявляти тенденції, ризики та резерви підвищення ефективності використання ресурсів.

Завдяки аналітичній інформації керівництво підприємства отримує можливість здійснювати стратегічне і тактичне планування, прогнозування фінансових результатів, оптимізацію витрат, оцінку конкурентних переваг і моніторинг рівня економічної безпеки. Вона забезпечує не лише контроль за виконанням планових показників, а й виявлення факторів, які впливають на формування доданої вартості, фінансову стійкість та прибутковість підприємства.

У контексті концепції сталого розвитку аналітична інформація набуває комплексного характеру, оскільки інтегрує економічні, соціальні та екологічні показники. Це дає змогу оцінювати результати діяльності не лише з позиції фінансової ефективності, а й з точки зору впливу підприємства на суспільство й навколишнє середовище. Таким чином, аналітична складова стає основою для побудови системи нефінансової звітності, що відповідає міжнародним стандартам сталого розвитку.

З урахуванням міжнародного досвіду, концептуальних засад і положень стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, розширюється коло користувачів облікової інформації – від внутрішніх менеджерів до зовнішніх стейкхолдерів. Це зумовлює необхідність не лише класифікації груп користувачів, а й виокремлення типових економічних проблем, для розв'язання яких вони використовують інформаційні ресурси обліку та аналізу, а також визначення можливих варіантів оптимальних управлінських рішень.

Класичною ознакою класифікації користувачів інформації є їх поділ:

– за рівнем доступу до інформації – на внутрішніх (працюють у межах підприємства та мають доступ до інформації для прийняття рішень, зокрема: керівники, менеджери, бухгалтери та інші) та зовнішніх (не є частиною підприємства, але використовують інформацію для прийняття рішень, зокрема: інвестори, кредитори, податкові органи, постачальники та інші зацікавлені сторони);

– за функціональним призначенням – на управлінських (застосовують дані для планування, контролю та оцінки діяльності підприємства) та фінансових (використовують інформацію для оцінки фінансового стану та прийняття рішень щодо інвестування, кредитування та інших фінансових операцій);

– за ступенем деталізації інформації виділяють тактичних користувачів (приймають рішення середнього рівня управління) та стратегічних користувачів (використовують інформацію для довгострокового планування та розвитку підприємства).

Розгорнута класифікація користувачів облікової інформації з урахуванням їхніх інформаційних потреб та цілей її використання наведена у праці [10]. Користувачі облікової інформації підприємства мають різні інформаційні потреби, що визначають мету її використання та характер прийняття рішень.

Власники підприємства, керуючись цією інформацією, оцінюють ефективність діяльності та приймають стратегічні рішення щодо розвитку підприємства і розподілу прибутку. Управлінський персонал використовує дані для планування та контролю операційної діяльності, а також для обґрунтування управлінських рішень на різних рівнях. Для забезпечення точності фінансової звітності, аналізу результатів діяльності та дотримання нормативних вимог бухгалтері та фінансові аналітики потребують детальної облікової інформації. Зовнішні користувачі, такі як кредитори та інвестори, оцінюють фінансову стабільність та ліквідність підприємства з метою прийняття рішень щодо інвестування або кредитування. Державні органи застосовують облікові дані для контролю за дотриманням податкового законодавства, тоді як постачальники та контрагенти аналізують платоспроможність підприємства для ухвалення рішень про співпрацю. Нарешті, споживачі та клієнти використовують інформацію для оцінки надійності постачання товарів і послуг та прийняття рішень щодо укладання угод.

Таким чином, структура інформаційних потреб різних категорій користувачів визначає організаційно-аналітичну побудову облікової системи підприємства.

На рисунку 1 систематизовано основне функціональне призначення обліково-аналітичної інформації в системі управління підприємством.

Рис. 1. Функціональне призначення обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємством

Все зазначене на рис. 1 підтверджує, що обліково-аналітична інформація є фундаментальним інструментом менеджменту, необхідним для формування та підтримки стабільного фінансового стану підприємства.

Обліково-аналітична інформація – це економічні відомості про осіб, факти, явища та процеси, що відбуваються у будь-якому господарюючому суб'єкті, отримані в результаті обліку, аналізу і синтезу. Вона утворюється в процесі трьох функцій управління: обліку, аналізу та синтезу.

Сама сутність інформаційного забезпечення управлінської діяльності полягає у формуванні та використанні цілісної системи інформаційних ресурсів, які забезпечують ефективність управління на всіх його стадіях – від планування до контролю. Така система охоплює процеси збору, оброблення, зберігання, передавання та аналізу даних, що в комплексі сприяють підвищенню якості управлінських рішень і забезпечують стійкий розвиток соціально-економічних систем. Вона покликана підтримувати ефективне функціонування управлінського процесу та забезпечувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення процесу управління підприємством виконує низку ключових завдань, які визначають ефективність прийняття управлінських рішень. Насамперед, воно передбачає ідентифікацію та відбір релевантних джерел інформації, що забезпечує надходження до системи управління лише достовірних та значущих даних. Отримані дані підлягають коректній інтерпретації та систематизації, що дозволяє перетворювати їх у структуровану форму, зручну для аналізу та використання у процесі управлінської діяльності. Надзвичайно важливим є забезпечення достовірності, повноти та узгодженості інформації, оскільки це мінімізує ризики прийняття помилкових рішень і підвищує надійність аналітичних висновків. Для ефективного сприйняття управлінським персоналом дані повинні представлятися у єдиному та зрозумілому форматі, що сприяє оперативності і точності прийняття рішень. Крім того, інформація має бути придатною для багаторазового використання у різних аналітичних та управлінських завданнях, що забезпечує економію ресурсів і підвищує ефективність роботи системи управління загалом. Нарешті, підтримання актуальності даних через їх регулярне оновлення дозволяє своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, забезпечуючи стабільність та розвиток його господарської діяльності.

Практична діяльність підприємств демонструє, що інформація здійснює комплексний двосторонній вплив на процес управління, виступаючи як фундаментальний ресурс для прийняття стратегічних та тактичних рішень. По-перше, її повнота, достовірність та своєчасність є критеріально необхідними характеристиками, які забезпечують формування об'єктивних, аналітично обґрунтованих і оперативних управлінських рішень, що визначають ефективність функціонування та стійкість підприємства у мінливому економічному середовищі. По-друге, систематичний аналіз інформаційних масивів, зафіксованих у первинних документах, реєстрах синтетичного та аналітичного обліку, а також у формалізованих формах фінансової, статистичної та управлінської звітності, стимулює управлінський персонал до прийняття конкретних дій, одночасно сприяючи засвоєнню нормативних та планових показників, необхідних для досягнення стратегічних і операційних цілей підприємства.

Таким чином, інформація виступає не лише інструментом контролю і моніторингу, а й активним чинником управлінського впливу, що формує аналітичне бачення економічних процесів, підвищує точність прогнозування, сприяє оптимізації господарських процесів і забезпечує сталий розвиток організаційних структур підприємства.

Інформація є визначальним чинником, що характеризує рівень ризику (безпеки) діяльності підприємства. Під інформацією слід розуміти певний арсенал відомостей

про фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання. Центральне місце у складі інформаційного забезпечення відводиться обліково-аналітичній інформації.

У наукових джерелах пропонується різноманітна класифікація інформації, що систематизує її види. Приклад такої класифікації наведено у таблиці 2.

Сучасна аналітична система підприємства повинна базуватися на принципах відкритості, достовірності, порівнянності та релевантності даних, забезпечуючи інформаційну підтримку для всіх рівнів управління. Використання цифрових технологій, аналітики великих даних (Big Data), бізнес-аналітичних платформ (BI-систем) і штучного інтелекту сприяє підвищенню точності прогнозів і своєчасності прийняття управлінських рішень, що є невід'ємною умовою сталого розвитку підприємства в сучасному конкурентному середовищі.

Таблиця 2

Класифікація видів інформації

Критерій класифікації	Види інформації	Основні характеристики (використання)
За формою вираження	Фінансова	Грошове вираження, формування у синтетичному обліку та бухгалтерській звітності
	Нефінансова	Натуральні та трудові вимірники (чисельність працівників, обсяг виробництва, людино-години тощо)
За управлінським рівнем	Стратегічна	Використовується центральним апаратом управління для прийняття та реалізації стратегічних рішень; формується в управлінському обліку
	Тактична	Використовується середньою керівною ланкою для розробки тактичних планів та бюджетів; формується в управлінському та частково фінансовому обліку
	Оперативна	Використовується у виробничому обліку для поточного контролю процесів; застосовується як у фінансовому, так і управлінському обліку
	Поточна	Відображає хід виконання процесів у момент здійснення господарських операцій; може мати оперативний, тактичний або стратегічний характер
За якістю та кількістю	Кількісна або Якісна	Кількісна – числові показники; Якісна – описові характеристики процесів та явищ
За часовим аспектом	Стратегічна, тактична, оперативна, поточна	Визначається періодом та ціллю використання інформації для прийняття рішень на різних управлінських рівнях
По відношенню до підприємства	Зовнішня	Надходить з поза меж підприємства та використовуються для оцінки зовнішнього середовища, взаємодії з контрагентами, інвесторами, державними органами та іншими зацікавленими сторонами
	Внутрішня	Формується всередині підприємства та використовуються його керівництвом, менеджерами й працівниками для планування, контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень

Джерело: сформовано на підставі аналізу праць [8].

Прийняття ефективних управлінських рішень в діяльності підприємств вимагає обробки великих масивів інформації, що неможливе без залучення спеціальних технічних засобів. Забезпечити необхідний збір, аналіз, обробку і агрегацію поступаючих на підприємство інформаційних потоків, що дозволяють приймати ефективні управлінські рішення, є основною метою інформаційно-керуючої системи підприємства [9].

Отже, для забезпечення ефективного управління та прийняття обґрунтованих рішень підприємству необхідно мати цілісну організаційну структуру, яка інтегрує всі інформаційні потоки та координує процеси їх збору, обробки, аналізу та передачі.

У цьому контексті особливе значення набуває розгляд поняття «система», оскільки саме воно дозволяє визначити загальні принципи організації елементів підприємства, які взаємодіють для досягнення конкретних цілей. Таке розуміння створює підґрунтя для подальшого аналізу інформаційних систем як одного з ключових інструментів управління, що забезпечують організований збір, обробку та надання даних для ефективного функціонування підприємства.

Одне зі значень терміну система полягає в тому, що це сукупність елементів, які взаємодіють між собою для виконання певного завдання. Одним із різновидів систем є інформаційна система – організований набір елементів, що збирає, обробляє, передає, зберігає та надає дані. До складу інформаційної системи входять людські ресурси, обладнання, процеси, процедури, дані та операції.

У Вікіпедії під інформаційною системою розуміють «сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів» [1].

За ДСТУ 2392-94 інформаційна система характеризують як «комунікаційну систему, що забезпечує збирання, пошук, оброблення та пересилання інформації» [2].

Якщо порівнювати ці визначення, то перше підкреслює організаційний та технічний аспекти системи і її спрямованість на задоволення потреб користувачів, тоді як друге акцентує увагу на процесі комунікації та пересиланні інформації.

Для обліково-аналітичної системи більш близьким є перше визначення, оскільки вона не лише забезпечує обмін інформацією, а й передбачає структуроване збирання, обробку, збереження та надання даних, необхідних для аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень. Іншими словами, обліково-аналітична система є інформаційною системою, яка інтегрує організаційні, технічні та методичні засоби для ведення обліку та підготовки аналітичної інформації, що забезпечує ефективне управління підприємством.

Проте поняття інформаційної системи значно ширше. Термін система у цьому контексті слід розуміти в двох значеннях, як метод, і як об'єкт (рисунки 2).

Кожна інформаційна система має такі компоненти:

- структура системи – множина елементів та їх взаємозв'язків (наприклад, організаційна та виробнича структура підприємства);
- функції кожного елемента (наприклад, управлінські функції, такі як прийняття рішень у структурних підрозділах);
- вхід і вихід елементів і системи в цілому (матеріальні або інформаційні потоки, що надходять у систему або генеруються нею);
- мета та обмеження системи і її елементів (наприклад, досягнення максимального прибутку або фінансові обмеження).

Отже, до складу інформаційної системи включають не лише апаратну та програмну частини, а й інформацію, алгоритми її обробки та фахівців, які взаємодіють із системою.

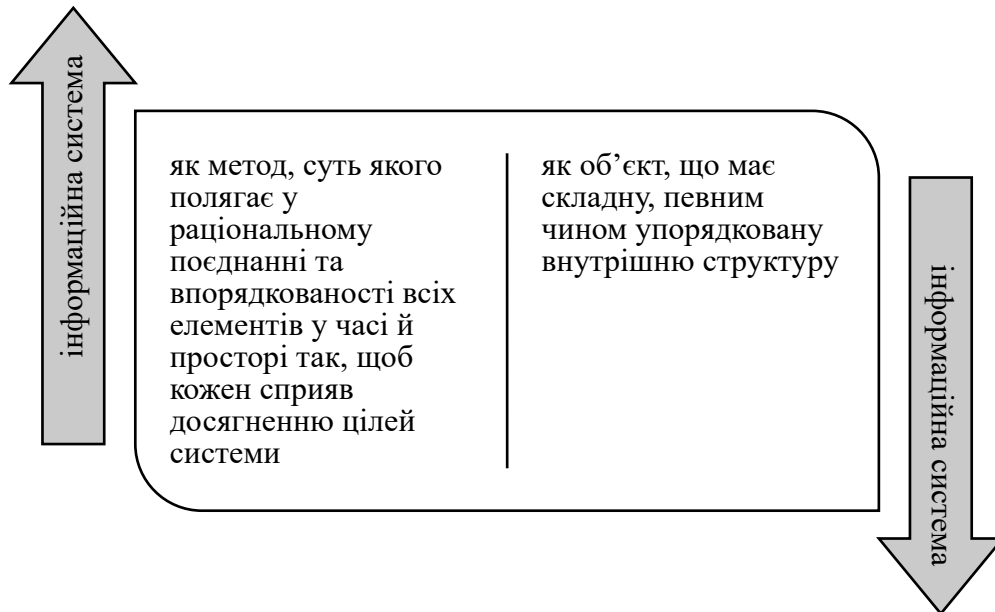

Рис. 2. Підхід до трактування поняття «інформаційна система»

Процес формування якісного інформаційного забезпечення потребує чіткої організації та логічної послідовності етапів, які можна відобразити у вигляді схеми (рисунок 3), побудованої на основі підходів, запропонованих Пілецькою С. Т. [6].

Зв'язок (1) зумовлює пріоритетне визначення цілі і завдань системи інформаційного забезпечення для того, щоб практичні дії виходили з усвідомлених цілей.

Зв'язок (2) показує залежність процесу визначення сукупності інформаційних ресурсів від завдань, які ставляться перед системою інформаційного забезпечення.

Зв'язок (3) засвідчує, що для оптимального функціонування системи інформаційного забезпечення сформовані завдання визначають вимоги, що пред'являються до інформації.

Зв'язок (4) свідчить, що між сукупністю інформаційних ресурсів та вимогами до них повинні бути взаємна відповідність та взаємозв'язки.

Зв'язки (5, 6) демонструють вплив сукупності інформаційних ресурсів та вимог до них на потоки інформації, порядок документообігу та обсяг інформації.

Зв'язки (7, 8) підкреслюють, що вибір методів проведення аналізу інформації залежить від масиву наявної інформації.

Зв'язок (9) свідчить про вплив методів проведення аналізу на вимоги до сукупності інформаційних ресурсів.

Зв'язок (10) свідчить про залежність результатів аналізу та оцінки інформації від обраних методів їх проведення.

Зв'язок (11) показує обсяг знань, отриманих для прийняття управлінських рішень, на підставі сформованого інформаційного забезпечення.

Отже, можна зробити висновок, що ухваленню науково обґрунтованих управлінських рішень передують комплекс взаємопов'язаних та взаємозалежних заходів, спрямованих на створення ефективної та достовірної системи інформаційного забезпечення.

**Формування сталих соціально-економічних систем:
міжнародні, національні та локальні аспекти розвитку**

Рис. 3. Формування системи інформаційного забезпечення
Джерело: сформовано на підставі аналізу праць [6].

Важливого значення набуває розуміння, які саме інформаційні ресурси формують основу інформаційного забезпечення для проведення аналізу фінансового стану підприємства. Управління фінансовим станом дає можливість керівництву підприємства спрогнозувати, спланувати роботу таким чином, щоб досягти найкращих результатів в діяльності підприємства.

Інформаційна інтерпретація облікової системи представлена на рисунку 4. Інформаційні потоки, що надходять у зовнішнє середовище, пов'язані з фінансовою звітністю підприємства і є прикладом цілісності інформаційного забезпечення облікового відображення фінансового стану підприємства.

Сукупність показників, на основі яких здійснюється оцінка фінансового стану підприємства, можна умовно класифікувати за трьома напрямками, що дозволяють комплексно охарактеризувати його функціональні та перспективні можливості: оперативними, тактичними та стратегічними. Оперативні можливості відображають безпосередній стан фінансово-господарської діяльності підприємства, демонструючи здатність своєчасно виконувати поточні зобов'язання, забезпечувати стабільність виробничих процесів та підтримувати нормальний оборот коштів. Тактичні можливості характеризують потенціал підприємства щодо реалізації короткострокових локальних напрямів розвитку, що включають підвищення прибутковості, модернізацію виробничого обладнання, оптимізацію виробничих процесів та здійснення інвестицій у розвиток окремих структурних підрозділів. Стратегічні можливості відображають перспективні орієнтири діяльності підприємства та

визначають його здатність до ефективного залучення, раціонального розміщення та координації необхідних ресурсів для досягнення визначеного рівня розвитку у довгостроковій перспективі. Вони охоплюють заходи щодо розширення масштабів діяльності, забезпечення стабільної частки ринку, підвищення конкурентоспроможності та формування довгострокової стратегії розвитку підприємства. Такий підхід до класифікації фінансових показників дозволяє комплексно оцінювати стан підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення на різних рівнях планування і контролю.

Рис. 4. Інформаційна інтерпретація облікової системи

У процесі аналізу фінансового стану підприємства необхідно використовувати інформацію, яка відповідає встановленим вимогам, стандартам і нормам, а також є зрозумілою, достовірною та придатною для використання різними групами користувачів. Водночас економічна інформація є надзвичайно різномірною, зокрема вона формується з багатьох джерел, має різні форми подання та характеризується складною системою взаємозв'язків між окремими її видами. Постійне зростання обсягів інформаційних потоків нерідко призводить до інформаційного перевантаження, коли надлишок даних ускладнює процес прийняття управлінських рішень.

Тому основним завданням аналітичного процесу є відбір релевантних даних – тобто тих, які з одного боку забезпечують повноту відображення всіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства, а з іншого – є мінімально необхідними для досягнення аналітичної мети. Найбільш повну, систематизовану та достовірну сукупність таких даних надає бухгалтерський облік, який відображає всі господарські операції підприємства у взаємозв'язку між активами, зобов'язаннями, доходами, витратами та фінансовими результатами.

Ведення бухгалтерського обліку є обов'язковою умовою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Його підсумком є формування фінансової, податкової та статистичної звітності, яка узагальнює первинні дані та забезпечує керівництво, власників, інвесторів і контролюючі органи цілісною інформацією про фінансовий стан, результати діяльності й рух грошових коштів підприємства. Таким чином, саме бухгалтерська інформація виступає основою для подальшого аналітичного опрацювання та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, коли обсяги економічних даних постійно зростають, фінансова звітність набуває особливої ваги як основне, а часто й єдине систематизоване джерело достовірної фінансової інформації про діяльність підприємства. Саме вона слугує ключовою ланкою в системі інформаційного забезпечення аналізу та оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.

Фінансова звітність володіє значним аналітичним потенціалом, оскільки відображає не лише результати минулої діяльності, але й містить інформацію, необхідну для прогнозування майбутнього розвитку підприємства. На основі показників звітності можна приймати ефективні управлінські рішення як оперативного (поточного), так і стратегічного (перспективного) характеру.

Навіть поверховий аналіз основних форм фінансової звітності дає можливість досвідченому аналітику сформувати цілісне уявлення про фінансову стабільність підприємства, його платоспроможність, рентабельність, ділову активність, а також визначити потенційні ризики та напрями покращення фінансових результатів. У ринкових умовах господарювання фінансова звітність є публічною, що сприяє підвищенню прозорості бізнесу та розширенню кола її користувачів. Вона стає важливим інформаційним інструментом не лише для фахівців фінансово-економічного профілю – бухгалтерів, аудиторів, економістів, – але й для керівників підприємств, менеджерів, акціонерів, інвесторів, кредиторів, податкових органів, фінансових установ і потенційних партнерів. Звітність як економічна категорія трактується за двома напрямками: з одного боку, вона є економічною інформацією про виробничу і фінансово – господарську діяльність підприємства; з другого – це метод узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства [7].

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що сучасним підприємствам для успішного функціонування та виживання в умовах нестабільного та несприятливого макросередовища вкрай необхідна надійна та системна інформаційна база. Інформаційне забезпечення виступає ключовим інструментом підвищення якості управління господарською діяльністю, оскільки дозволяє отримувати достовірні, своєчасні та достатньо повні дані, необхідні для обґрунтованого прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління. У цьому контексті не можна недооцінювати роль бухгалтерського обліку, який забезпечує формування фінансової звітності – фундаментального джерела інформації, що використовується для аналізу фінансового стану підприємства, оцінки його ефективності та прогнозування розвитку господарської діяльності. Водночас статистична звітність, дані управлінського обліку, а також інші джерела внутрішньої та зовнішньої інформації виконують допоміжну функцію, сприяючи більш глибокому розумінню економічних процесів і підвищенню обґрунтованості управлінських рішень. Такий комплексний підхід до інформаційного забезпечення дозволяє підприємствам ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища та підтримувати стабільність і конкурентоспроможність своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія «Інформаційна система». URL: <https://surl.li/gdwijw>.
2. ДСТУ 2392-94 Інформація та документація. Базові поняття.

3. Лучик Г. М. Характеристика критеріїв обліково-аналітичної інформації у забезпеченні якісної інформаційної бази для управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 7. 2015. С. 834-839.
4. Мельник Т. Ю. Ознаки корисності обліково-аналітичної інформації в системі контролювання фінансових результатів підприємства. С. 115-117. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/214877126.pdf>.
5. Пилипенко А. А. Організація обліково-аналітичного забезпечення системи конкурентної розвідки промислового підприємства. *Економічна статистика. Бухгалтерський облік та аудит*. №1. 2010. С. 72-79.
6. Пілецька С. Т. Система інформаційного забезпечення фінансової незалежності підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2010. № 3. С. 290-295.
7. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 448 с.
8. Польова О., Маліцький П., Манеляк І. Обліково-інформаційне забезпечення формування бухгалтерської звітності в АПК. *Економіка та суспільство*, (59). 2024. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-126>.
9. Сазонова С.В. Використання інформаційних технологій підприємствами за допомогою організаційно-економічного механізму. *Економіка і суспільство*. Випуск 7. 2016. С. 469-472.
10. Флисак Л. В., Галак Н. А., Гевчук А. П. Користувачі облікової інформації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоелектронному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування». 11-12 травня 2017 р. (ТНТУ ім. І. Пулюя, м. Тернопіль). С.148-150.

2.4.

Особливості фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ у контексті соціально-економічних трансформацій в Україні

---

*Лебеденко А. Ю.,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Одеський національний
економічний університет, м. Одеса
<https://orcid.org/0009-0008-9928-3050>*

На нинішньому етапі економічного розвитку України ефективного виконання соціально-економічних функцій держави ускладнюється через нестачу фінансових ресурсів, значний дефіцит державного бюджету та зростаючий рівень як зовнішньої, так і внутрішньої заборгованості країни.

Такі умови створюють необхідність раціонального та ефективного розподілу видатків бюджету за різними напрямками, пріоритетність та першочерговість